

POEMATION

7143

DE

SECUNDA LEGIONE

VALACHICA

SUB

CAROLO

BARONE

ENZENBERGIO.

Auctora Comitatus Sclaviae Transilvanicae

CIBINII TRANSILVANIAE

Excudebat Samuel Sárdi. Annó MDCCLXVIII.

AD AUCTOREM

Sustine pauca loqui *Vates* de nomine *Magne*!
 Seu quia magni fis, seu quia magna facis.
 Seu *Comes* es *Tannoli*, aut es *Cosimellius* unà
 Grammate conuerso, fallor utroque nihil.
 Hæc sunt *Antoni*! clarorum facta Virorum,
 Ut suus occulto Nomine splendor eat.
 Tu facis, ut referant totum decus omne per orbem
 Samusidæ, illustres Martis honore Viri,
 Hoc quoque jure *Tibi* datur, ut *Te Auctore* *Benigna*
 Hoc cœpit melius nôsse *Theresa* Genus.
 Felices, quibus hos liceat retinere fauores,
 Et curis, *Princeps Magna*, subesse Tuis!
 Ergo quoad Sacri florebut culmina Pindi,
 Romulidâsq; feres Rodna superba tuos!
 Semper honos Operi, *Vati* quoque debitus unà
 Nomine jam gemino nobilitatus erit.
 Quid moror? æternum monumentum proftet honoris,
 Quod cerni à tota Posteritate queat.
 Hinc *Mars*, hinc *Vates* saxo visatur in illo
 Sculptus, cuique Sago par Toga semper erat.

Canebat
Zacarias de Nenei.

LECTORI BENEVOLO

SAMUEL SARDI Typographus Cibiniensis

Opusculum isthoc Poëmation aliàs inscriptum nuperimè quidem propriis impensis *Auctoris* cætera *Viri* togâ, Sagôque Illustrissimi *Comitis Sylvii Tannoli* S. C. R. A. M. Legionis Secundæ Valachicæ Pedestris Ordinis *Centurionis* in centum solum Exemplaribus luci datum, nunc autem in gratiam nonnullorum elegantia, & eruditione Opusculi allectorum, hâcque de ratione deficientem priorum numerum suppleri impensè flagitantium, annuentiâ *Auctoris*, secundis-Typis, & sumptibus duntaxat meis in pluribus recusum Tibi *Lector Benevole!* legendum sisto. Sive enim leporem fati Opusculi, aut Materiæ substratum, sive demùm Statum, dignitatemque *Auctoris* spectes, habes profectò quod mireris, aut, cùm mavis imiteris. Si svavitatem cum gravitate, acumen cum venustate, artemque Poëticam suspicias, nîl falleris, si priscis Musarum Cultoribus præcipuis æquipares. Defixus verò in obtutu planè hærëbis, quod idem *Auctor* Apollinem, qui rarò admodum Marti, ejusdemque Alumnis se jungere svevit, adeò familiarem sibi reddere sciverit, & certè reddiderit: Tantò quidem id luculentius est, quod nostris in Laribus, Nobis Testibus, nullis prætereà ad manum habitis Vatum adminiculis, datâ quasi nullâ operâ, aut industriâ, cuncta, potissimùm autem de Ponte Ilvensi, quæ subnectuntur, novissimè facta Pentametra è calamo, ut dicitur, extemporaneo mira cum facilitate profluxerunt. Ut adeò plura vel in Testimonium veri Encomii, aut peculiare Monumentum huc adferre supervacaneum foret; posteaquàm aliorum solummodò de hoc Opusculo factas sententias Laudis, & totidem ferè Laureas ab Eru-

ditioribus, nominanter verò Celeberrimo *Abbate Metastasio*
Italo, & Eruditissimo *Comite Joanne Lazár Transylvano*, præ-
laudato *Auctori* jure merito delatas hóc locò tantisper me-
morâsse placuerat. Lege proinde pari cum Doctioribus ani-
mò, ac oblectamentò illustria isthæc, atque ab æstimatissimis
vetustorum Vatum reliquiis haud abludentia cum prælauda-
to *Auctore* suo æternum Colossum meritura Monumenta, se-
mel ac iterùm revolve, & ampliora ad edendos reliquos in
abdito paratè jam latentes eòdem ingeniò partos nobilissimos
fructus intensâ vota sustine, aut, si potes, *Auctoris* modesti-
am ad illustrandum, fatigandùmque prælum nostrum quâcun-
que argumenti vi expugna. Vale! Dabam Cibinii Transyl-
vaniaë Calend. Augusti. Annò MDCCLXVIII.

UNdique præruptis, quâ Dacia vergit ad Arcton,
Rupibus, & nigris adoperti culmina filvis
Aërium attollunt longo caput ordine montes,
Æmula quos inter, velut insuperabile vallum,
Imperia, & metam prudens natura locavit.
Arboreas hic nulla comas violare bipennis,
Nullaque mortalis vestigia figere gressus
Ausit adhuc, pedibus tantum loca trita ferarum.
Defilit ingenti summâ de caute fragore,
Spumantesque imâ secum sub valle volutat
Rivus aquas tenuis nondum formatus in annem,
Samusium appellant. It pauper, saxâque lambens
Exiguos latices cupidô passim aggerat alveô.
Ast, ubi præcipites saltûs, & inhospita linqvens
Lustra, metalliferas Radnæ decurrit ad oras,
Jam robur capit usque novum, cornuque minaci

Torvus, & indomitis fertur rapidissimus undis.
Quis mala, quis clades, aut exitialia damna
Agrorum, pecorúmque, atque insperata domorum
Excidia, ac luctus, demersáque corpora narret,
Cùm sua montanis turgescunt Littora nimbis?
Aggeribus tunc nulla fides; immanis aquarum
Illuvies, medióque rotantia gurgite faxa,
Avulsæque alto montis de vertice quercus
Cuncta trahūt secum, & campos populantur apertos.
Arcta quater fenos, Radnæ de nomine dicta
Vallis alit pagos, quos magnâ parte, furenti
Samusius præter sinuosus labitur undâ,
Ast reliquos Clivi curvis anfractibus abduunt.
Nec Cereri grata est Regio, nec amica Lyæo;
Non equiti opportuna fatis, minùs apta quadrigis:
Injucunda oculis, scatebrisque referta dolosis:
Montibus indè altis, hinc sævo oclusus ab amne,
Ullo qui nunquam passus se ponte domari,

Sapè

Sæpè modò caret infelix alimenta parandi
Incola, & hostili velut obsidione, tenetur.

Has igitur priscâ geniti de stirpe Quiritum
Romulidæ terras habitant. Heu, quanta Nepotum
Disparitas! quàm vilescit venerabile nomen!
Namque in maturam Imperio vergente ruinam
Ingens Prædonum Scithicis hùc appulit oris
Agmen, & adversæ demùm discrimine fortis
Romani fervile jugum subiêre Coloni,
Opprimit hos Victor, cogitque ad vilia quæque;
Jámque greges Scythicos Romanus pastor agebat,
Hunnicâque Ausonii ducebant plaustra bubulci,
Longâque cum lingvâ vitiârunt tempora mores.
Ast fractæ, fatis tandem ad meliora reversis,
Incipiunt vires hominum revalescere, & ingens
Spes rutilat, rerúmque novus modò nascitur ordo.
Jámque dies aderat, curâ quò provida Adulphi (a)

Fæ-

(a) Adulphus Baro à Buccow.

Fæcundata, unô ter binas Dacia mater
Enixa est partu proles; informia primùm,
Nullôque interse connexa ligamine membra;
Artificis sed enim virtute, atque arte magistrâ
Egregii, in pulchram mox instaurata figuram,
Nam quotquot fuerant (dictu mirabile) massæ
Antè rudes, totidem armatas retulère Phalanges,
Finitimô Matrem quæ tutarentur ab hoste.
Sic, ubi defôrmes ullâ sine imagine fœtus
Edidit, hos multo lingvæ solet urfa labore
In naturales effingere sedula vultus.
Ergò immortales ævum ut reddantur in omne,
Inventæ Altrices teneris Legionibus aptæ,
Trésque satæ Hunnorum claro de sanguine Genti,
Romulidum tres sorte datæ, quarum Altera ripis
Insita Samusii miro jam robore crescit.

Pandite nunc Heliconæ Deæ! vestroq; faventes
Magnarum Vati causas ostendite rerum:

Desi-

Desidiam ut veterem exuerint, moresque feroces
Samusidæ; ut facies mutata sit ipsa locorum,
Utque Ceres diro regnet benè juncta Gradivo,
Quartus inexpletis cùm vix eat orbibus annus,
Tantane solerti concessa potentia dextræ?
Principiò novitate rei, & fulgore corusco
Armorum perculsi animi expavêre, nec ultra
Spem superesse rati, & vanâ formidine cæci
Tristia degeneres agitabant mente Quirites.
Arva inculta jacent, lætissima prata putrescunt;
Nec pecori accedit pastor; nec messor aristas,
Nullaque fit clausis de more frequentia Templis,
Quin etiam insanâ jam seditione frementes
Arma invisa manu, exosique insignia Martis
Projiciunt, pedibusque terunt, torvóque minantur
Intuitu; at quorum major dementia menti,
Armentis, Natisque, ac quod fuga nocte silenti
Maturata finit, nemoroso in monte receptis,

Odryfii fubeunt contermina Regna Tiranni.
Quò ruitis, miseri? quas, stulti, quæritis, aut quas,
Multò passuri graviora, relinquitis ædes?
Arma lucrum, non damna ferunt: ne munera fortis
Temnite, propensis neu vos opponite fatis.
Sed veluti nimiô cùm febris aduritur æstu,
Atque ignem totâ jam mente recepit edacem,
Delirans furit ægrotus, medicàmque repellit
Indocilis dextram, & tantùm nocitura requirit:
Haud aliter stimulis furialis Erynnios acti
Samusidæ in præceps, & deteriora trahuntur
Consilia. His promptam, plebis miserata cadentis,
Ærumnis Regalis opem THERESIA misit,
Et CAROLUM afflictis jussit succurrere rebus.
Olli delatus celeres honor addidit alas;
Haud mora, jussa facit, patriâsque Tyrolidis oras
Deserit, impavidúsque capit Legionis habenas.
CAROLUS, exacto belli feralis agone,

Hoc

Hoc peperit sibi jure decus; namque abdita primùm
Summorum decreta Ducum, & molimina magna
Solers jussorum factor, fidúsque minister
Adjutrice manu studuit protendere; at auctus
Nobiliore gradu, alipedem nactusque cohortem,
Quæ vigil hostiles exploret cominùs ausus,
Prævalidum ingenium, virtutisque omina rara
Prodigit; hinc Procerum, atque Ducum studiosa
voluntas,

Hinc honor, hinc veteris condebita præmia facti.
Ilicet est CAROLI prima, atque potissima cura
Militiæ vigili scrutari mente Magistros,
Et quid quisque queat, quis sit cuiúsque gerendi,
Censendisque modus, prudenti pendere lance.
Utque hominum non unus amor, non finis & unus,
Cautior inque malum ruit hic, violentior ille,
Sic statuit quâque appositos statione Ministros,
Qui placidò nutans firment solamine vulgus,

Utilia inducant, atque officientia pellant.
Hæc fermè admonitu repetit præcepta diurnò;
Hunc docet, hunc acuit, ciet hunc, hunc corripit, atq;
Multiplici metam sic tramite tendit ad unam.
Obstupeère, novas mirantes undique formas,
Romulidæ, atque ingens animo fiducia crevit.
Jámque situ, & scabrâ rofus rubigine vomer
Crebrior invertit terram, & splendescit ab usu,
Multiplicátque pecus studiò meliore resectum.
Mox ignotus adhuc quæstûs amor, atque laboris
Vividus assurgit, stimulisque potentibus urgens
Torporem fugat ingenitum, atq; in fœnore gaudet.
Pauperie hinc durâ, hinc turpi terrore soluti
Connubiis Juvenes indulgent, armâque nùper
Matribus, innuptis, & detestata puellis,
Haud, hilari tractare, manu nova nupta recusat,
Pulerior & sponsus castrensi in veste videtur.
Quin & militiæ capti genialis amore

Con-

Conveniunt pueri, & fictis lætantur in armis,
Blæsáque non patriæ mutilantes verba loquelæ,
Imbelli studia exercent Mavortia dextrâ,
Denſique incedunt, & ludicra prælia miſcent;
At Juvenes, quorum vegetæ ſtant corpore vires,
Veracis gaudent leges cognoſcere Martis,
Atque operi incumbunt, artéſq; imitantur Avorum.
Biſſenis etenim Legio diſtincta catervis,
Quarum quæque tribus, de more docenda, Magiſtris
Tradita, ſolerti vigilis virtute Tribuni,
Militis omnigeno veteris jam munere præſtat.
Pulchra videre oculis, triplici cùm ſe ordine ſiſtens
Latè Acies campos operit numeroſa patentes.
Tunc ferrugineus, niveúſque refulget amiçtus,
Quem rubeum fruſtatim interfecat ornamentum,
Plumeáque Hungaricò candescit criſta galerò;
Atque repercúſſò, lædentem lumina lucem
Ignivomi dant ſole tubi; latus enſe recurvo

Cingitur, immotò erecti stant pectore vultus.
Nec mora: se partes convertens miles in omnes,
Multiplices doctâ discriminat impiger usus
Armorum dextrâ, simulati exordia belli.
At cupiens hostem propiore laceffere pugnâ,
Agglomerat se se, densúmque coarctat in agmen,
Tristiâque alternis minitatur damna manipulis,
Vox tonat irritans: en præpete dextera nifu
Arripiens ante ora tubum, parat ignibus amplam
Mortiferis aperire viam, mox ocyor Eurò
Inclinans, subitas sulphur fatale favillas
Concipit, horrisonò cœlum boat omne fragore.
Ast ubi non dubiis patuit victoria signis,
Hostilésque fugæ jam terga dedêre cohortes,
Extemplò victrix lentò titubantia passu
Agmina persequitur Legio, alternisque manipuli
Profiliunt vicibus, probrosâque vulnera mittunt.
Si tamen hostiles, adversi crimine Martis,

Aspe-

Aspectus vitare juvet, vestigia retrò
Improperata refert, faciémque animosa retorquens
Fulminat, & pœnas ingenti fœnore funit.

Talia venturæ fictâ sub imagine laudi
Fundamenta locat Soboles rediviva Quirini,
Et studiô egregiis præludit præcoce factis.
His tamen haud CAROLI virtus operosa quiescit,
Romuleſſque Numæ pacata laboribus addit
Officia, & facinus mens perficit una duorum.
Montibus in patriis genitus, nemorúmque perennis
Indigena, atque hominum cætu propè diffitus omni
Accola Samufii, nativam fronte gerebat
Barbariem, & vili, informisque obtectus amictu
Corpore sordebat toto, latèque tegebant
Impexi faciem crines, obscænáque menti
Canities; animi sed enim, morúmque pudenda
Rusticitas, & cunctarum ignorantia rerum
Squallorem longè chlamydum superabat, & oris.

In-

Ingemuit, miserans hominum lacrymabile damnum,
CAROLUS, & validâ parat obvius ire medelâ.
Lenibus hinc monitis, hinc legis jure severæ
Svadet, & assiduus premit, alternâque tenaces
Persequitur pugnâ, tandêmque exturbat abusus.
Utque perennet opus, convulsâque stirpitùs atra
Dispereat labes, studiis, animisq̃ue juventæ
Formandis, doctæ referantur ubique palæstræ,
Queis polluta nimis, ferméque oblita Deorum
Religio in priscum assurgat renovata vigorem.
Sed nec litigii neglecta est cura forensis,
Extorrisq̃ue diù populos Astræa revisit;
Nam Procerum veneranda manus, dilecta Minervæ,
Confilióque potens, dicundo sedula Juri
Assidet, & rectâ pendens oracula lance
Debilium attollit vires, reprimítque potentum.
At CAROLUS totis munus Cereale lacertis
Urget, & ignaro tradit præcepta Colono,

Et

Et, quæ cura Boùm, quis sit gregis, indicat, usus;
Quò fata læta modò spicis onerentur opimis,
Ignotásque docet fulcis committere fruges.

Non, mihi si lingvæ triplices, totidémq; canenti
Ora forent, tenui complecti carmine possem,
Quot rudibus præbet documenta, aut comòda gignit
Romulidis, aut quas in lucrum excogitet artes.
Quid referam, omnigenas Fora proponentia merces,
Septimus immodicò revehit quæ fœnore Titan?
Aut celeri segetem frangentes orbe molares,
Samusidis pariter, paritérque opus utile Regi?
Matris Eleusinæ, quid, magnò condita sumptu
Tecta canam? ingrati quibus inclementia Bacchi
Penfatur, quémque ille negat præstare liquorem,
Usta redundanti seges ubertate rependit.
Non ego constructas passim Primoribus ædes,
Publica nec memorem peregrinæ accommoda genti
Hospitia, aut medios refecantia compita campos,

Ordine dispositis quæ utrinque repagula vallis
Stipant, atque pecus teneris à frugibus arcent.
Viderat abjegnīs montana cacumina silvis
Affluere, intactasque situ marcescere pinus
CAROLUS, atque novos ætutum assurgit in ausus
Ignotam referare viam, exploratæque nulli
Textilibus tentare sfruit vada cæca carinis
Samusii, & populi, Regisque extendere censum.
Ardua martigenæ cædunt pineta secures,
Structurasque domos, miles jam navita factus,
Robustâ compage trabes contexit, & alas
Remorum apponit. Stupefactæ Najades audax
Admirantur opus; stupet amnis & ipse, paratque
Præscius invetæ dare libera colla catenæ.
Provehitur ripis patrio sale classis onusta,
Atque profanatus frendet sub pondere gurgēs.
Ipse regit cursum CAROLUS, lætoque paventes
Affatu socios animat, nec spumeus illum

Vor-

Vortex; aut crebra occurrens catadupa moratur;
Sed montosa retrò relinquens confinia Dacum,
Littorâque ingrediens placidi piscosa Tibisci,
Pannonicis nova demonstrat commercia Regnis;
Et meritam à domito famam nanciscitur anne.

At plenô ut scateat præstans victoria fructu,
Neu mage Romulidis aliquâ sit parte timendum,
Undique prævalidis vefanas comprimit undas
Samusii aggeribus, vires adimitque nocendi.
Nec satis: immensô nequicquam sæpè labore
Orsum aliis molitur opus, totumque recludit
Radnensi firmis accessum pontibus oræ.
Heu, quæ non hyemis superata obstacula diræ!
Quæ non finitimæ planè obluçtantia gentis
Consilia, aut longæ tulerunt fastidia curæ!
Propositi tamen ille tenax haud cessat, & omnis
Expers auxilii, solus molimina tanta
Aggreditur, solique in opus commune vocati

Samusidæ, folisque fatis. Millena videres
Robora, procerasque ornos, pinosque virentes
Undique reptilibus per devia compita plaustris,
Callem aptum nive dante, vehi; centena vicissim
Artificum insudant industria brachia; fervet
Interea multos labor haud casurus in annos.
Substernenda dolant pars ligna, ingentia quercus
Robora pars acuunt, & ferrum cuspide firmant.
Ast alii horrendam, atque immani pondere molem
Sublimi intextam malo, centumque revinctam
Restibus, adnixi certant attollere in altum.
Verum, ubi supremum feralis machina culmen
Attigit, extemplo funes laxantur, at ille
Pondere abacta suo, magnò ruit impete, & ictu
Subjectum horrifonò terræ sub viscera robur
Impellit, stabilisque locat fundamenta pontis.
CAROLUS indefessus adest, & singula curat.
Non illum gelidæve nives, frigusque perurens

Ter-

Terrent, sivè novi remorantur gaudia amoris;
Sed SPONSÆ illecebris se se subducit amantis,
Cui vultum, atque animum insigni natura decore
Exornat, laudum minimum est sed forma suarum.
Discite, Marticolæ! virtutem, & munere fungi.

Hæc facies rerum, status hic, tum gloria præsens
Romulidum, plebîsque, diu, incrementa jacentis.

Dignâre aspectu, JOSEPH (*b*) generose, ferenô,
Præfidióque fove crescentes Martis alumnos.

Et decet, & fas est; illi tibi quippè fatentur
Fortunam debere suam, manuúmque tuarum
Sese opus agnoscunt, & honoris diceris author.

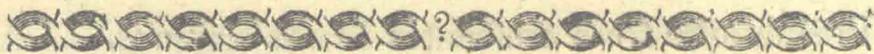
Præterea ingentem connubia nupera causam
Adjiciunt, spectare TUOS in imagine vultus
Dum datur, & NEPTIS ditati pignore gaudent.

At si sædifragus quandoque irrumpere fines
Audeat Austriacos Hostis, TE prima Magistrô,

(*b*) Excell. Baro à SISKOVICS Supremus rei Tormentariæ Præfectus.

Promere bellacis discant monimenta vigoris,
Caráque Moravo, sed formidata Boruffo
Dextera, monstret iter, veteres quod ière Parentes,
Forfitan hæc multos arbor despecta per annos,
Quæ manibus translata TUIS virtutis in horto
Vivida jam surgit CAROLI sudore rigata,
Dignos parturiet fructus; radice sub imâ
Vis patria occultatur adhuc, & nobile semen.

AD SAMUSIUM
DE PONTE ILVENSIS
CAROLI BARONIS ENZENBERGII
Jussu constructo.

CArpathicis exorte Jugis, furibunde Samusi!
Donec pauca loquar, siste parumper aquas.
Ante tuus nullâ potuit furor arte domari;
Subjicis insveto sed modò colla jugo.

Quil-

Quisque tuô nuper conspectu territus hæsit,
Prosequitur lætâ fronte viator iter.

Quis tamen hæc ausit? terram qui scilicet istis
Littoribus formam depulit, Ille fuit.

Ille fuit, mores per quem mutare feroces
Romulidas, & Avos cernis adire suos.

Ille tuo primus naves imponere dorso,
Atque novas docuit Quæstibus esse vias.

Hinc, hucúsque tuos cùm inglorius egeris annos,
Jam latè resonat nomen in orbe tuum.

Oh! quàm felici gaudes modò forte Samusi!

Quàm tuus exiguo tempore crevit honos!

Interea tali frueris si victus honore,

Victoris quantô Gloria major erit!

EX.

EXCELLENTISSIMO COMITI
ANDREAE AB HADIK,
SUPREMO PER TRANSILVANIAM ARMORUM
PRAEFECTO &c. SECUNDAM LEGIONEM VALACHICAM
PRIMUM PERLUSTRANTI, MILITES
EJUSDEM LEGIONIS.

HAnc nisi victrici Portam, *Vir maxime*, Laurô,
Sed tantùm agresti surgere fronde vides.

Parce, triumphales, Atavorum insignia, rami

(Proh pudor!) in viles transfilière vepres.

Non tamen immemores penitùs virtutis Avitæ

Nos piget antiquas rursùs adire vias.

Haud melior fuerat primorum forma Quiritùm,

Cùm patriâ instruxit Romulus arte Viros.

Oh *Tu!* qui totô jam num celeberrimus orbe,

Vix, *Tua* quò major Gloria crescat, habes:

Ne mentem contemne bonam; Nos Castra sequemur

Si *Tua*, jam Nobis Romulus alter eris.

Canebat

COMES SILVIUS TANNOLI.

